

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السُلطة في اسرائيل

יום רביעי, ז' אייר, תשע"א

11/05/2011

סומן : כ-10-8040

לכבוד		
מר חיים שני מנכ"ל משרד האוצר וראש הוועדה להגברת התחרותיות במשק	ד"ר יובל שטייניץ שר האוצר	מר בנימין נתניהו ראש הממשלה
קפ"ן 1 <u>ירושלים 91950</u>	קפ"ן 1 <u>ירושלים 91950</u>	קפ"ן 3 <u>ירושלים 91950</u>
פרופ' עודד שריג הממונה על שוק ההון הביטוח והחיסכון משרד האוצר	פרופ' יוגין קנדל ראש המועצה הלאומית לכלכלה משרד ראש הממשלה	מר אייל גבאי מנכ"ל משרד ראה"מ וראש הוועדה להגברת התחרותיות במשק
קפ"ן 1 <u>ירושלים 91950</u>	קפ"ן 3 <u>ירושלים 91950</u>	קפ"ן 3 <u>ירושלים 91950</u>
ד"ר קרנית פלוג מנהלת חטיבת המחקר בנק ישראל	מר דודו זקן המפקח על הבנקים בנק ישראל	מר דייוויד גילה הממונה על ההגבלים העסקיים
ת"ד 780 <u>ירושלים 91007</u>	ת"ד 780 <u>ירושלים 91007</u>	קפ"ן 3 <u>ירושלים 91950</u>
פרופ' שמואל האוזר יו"ר רשות ני"ע הנכנס כנפי נשרים 22	מר אודי ניסן הממונה על התקציבים משרד האוצר	עו"ד אבי ליכט המשנה ליועמ"ש משרד המשפטים
<u>ירושלים 95464</u>	קפ"ן 1 <u>ירושלים 91950</u>	צל"ח א-דין 29 <u>ירושלים 91010</u>
		פרופ' זוהר גושן יו"ר רשות ני"ע היוצא כנפי נשרים 22 <u>ירושלים 95464</u>

נכבדיי, שלום רב,

הנדון: התבטאות פומבית של פרופ' זוהר גושן, חבר הוועדה להגברת

התחרותיות במשק, בנושא הריכוזיות במשק

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר, (להלן: התנועה) הריני לפנות אליך כדלקמן:

מכתב זה עניינו התבטאויותיו הפומביות של פרופ' זוהר גושן, בעת היותו חבר בוועדה להגברת התחרותיות במשק, בעניין הריכוזיות במשק הישראלי.¹ כחבר בוועדה, שעדיין לא סיימה את עבודתה, הוטל על פרופ' גושן לבחון את הגישות השונות לסוגיית הריכוזיות בלב פתוח ובנפש חפצה, ולהמתין לסיום עבודת הוועדה בטרם יגבש ויצהיר על עמדתו בסוגיה. עם זאת, בראיון שנתן פרופ' גושן לפני כמה ימים הוא הביע עמדה ברורה בנוגע לסוגיות הליכה של פעילות הוועדה – עמדות מהן משתמע כי פירמידות השליטה אינן מהוות בעיה חמורה למשק הישראלי וכי בכוח הרגולציה להתגבר על הכשלים הנובעים מקיומן. ככל שהדברים שצוטטו בכתבה אכן נאמרו, נבקש לציין כי עצם ההתבטאות של פרופ' גושן בנוגע לסוגיות שעל סדר יומה של הוועדה, בהיותו חבר ועדה ובטרם סיימה הוועדה את עבודתה וגיבשה את מסקנותיה, מנוגדת לעקרונות המנהל התקין ופוגעת בעבודת הוועדה, והכל כפי שיפורט להלן.

1. הוועדה להגברת התחרותיות במשק, הוקמה על רקע דו"ח של בנק ישראל שקבע כי המערכת הפיננסית בישראל לוקה בריכוזיות, אשר מהווה סיכון ליציבות המשק.²

2. בסיכום הודעתו על הקמת הוועדה, אמר ראש הממשלה כי "השאלה המרכזית היא כיצד אנחנו מגבירים את התחרותיות במידה הראויה ובאופן שיעודד את הצמיחה והיציבות במשק...".³

עם הקמת הוועדה ברך שר האוצר על הקמתה ואמר כי:

"מדיונים שהתקיימו בחודשים האחרונים בצמרת משרד האוצר ומבדיקות שקיימו אנשי אקדמיה בכירים העוסקים בתחום, עולה תמונה שאכן קיימת ריכוזיות משקית, ועל

¹ סבר פלוצקר "בארץ גושן" ידיעות אחרונות (מוסף 7 ימים) 6.5.2011.

² <http://goo.gl/yEasV>

³ <http://goo.gl/Yzfoi>

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في اسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

הוועדה תוטל האחריות לזהות את מרכיביה ולהציע דרכים להתמודד עימה".⁴

3. כתב המינוי של הוועדה משקף את הנושאים שהודגשו בדברים המצוטטים לעיל, ונמנות בו בין היתר המטרות הבאות:

"הגברת התחרותיות והיעילות בפעילות המשקית [...]"

"סוגיית השליטה של חברות ריאליות בחברות פיננסיות (בהמשך להמלצות הוועדה לבחינת ההיבטים של אחזקות בתאגידים ריאליים - ועדת ברודט - משנת 1995 ובהתחשב גם בסטנדרטים המקובלים בעולם [...]"

"סוגיית הגבלת השליטה בחברה ציבורית באמצעות מבנה החזקות פירמידאלי [...]" ושימוש בהחזקות צולבות".⁵

4. מדברים אלה עולה כי הוועדה הוקמה על רקע העמדה – שבאה לידי ביטוי בדברי ראש הממשלה, שר האוצר וכתב המינוי של הוועדה – לפיה סוגיות השליטה של חברות פיננסיות בחברות ריאליות ומבנה החזקות הפירמידאלי מהוות בעיה למשק. עוד עולה, כי הוועדה הוקמה בין היתר במטרה לשפר את המצב בכל הקשור לסוגיות אלה.

5. על רקע עובדות אלה הופתענו לקרוא ראיון שנתן פרופ' זוהר גושן, שניתן בהיותו חבר הוועדה, ממנו עולה כי לטעמו הפתרון לבעיות אלה מצוי ברגולציה הקיימת. מדובר בהתבטאות בעייתית בעיקר לאור העובדה שפרופ' גושן התראיין כחבר ועדה ציבורית שתפקידה לרכז דעות מקצועיות וציבוריות בנושא ולדון בהן בלב פתוח ובנפש חפצה, בהתאם למנדט שניתן לה ע"י מקבלי ההחלטות.

בנוסף, הבעת עמדה כזו בטרם סיימה הוועדה את עבודתה הינה בעייתית, בלתי ראויה, ועלולה לפגוע באמון הציבור ובאובייקטיביות של התנהלות הוועדה.

6. פרופ' גושן צוטט בראיון כמי שאומר את הדברים הבאים:

6.1. "בשביל זה, בין היתר, הוקמה הוועדה: כדי לבדוק בחינה מדעית ובלי הנחות מראש אם בכלל הדיבור על ריכוזיות מסתמך על מצב עובדתי, או על איזה סדר יום מומצא שמוביל חלק מהתקשורת" [...]

6.2. "חברות פירמידה – מונח לא ברור שנכנס לאחרונה לשיח שלנו" [...]

⁴ <http://goo.gl/B60YK>

⁵ <http://goo.gl/Yzfoi>

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في اسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

6.3. "הסיפור הזה של הון ושלטון מיוצר על ידי אמצעי תקשורת שיש להם אג'נדה לא ברורה שאינה מועילה לכלכלת ישראל"

6.4. "כשרשויות הפיקוח והרגולציה פועלות נכון החליבה לא אפשרית, לא על ידי בעלי השליטה ולא על ידי המנהלים".⁶

7. דברים אלה של גושן הינם בעייתיים, כפי שיפורט להלן:

7.1. **דבריו של גושן בעניין הריכוזיות (6.1).** אינם עולים בקנה אחד עם מטרותיה הרשמיות של הוועדה, שכן בדיקת השאלה "אם בכלל הדיבור על ריכוזיות מסתמך על מצב עובדתי" אינה מהווה את אחת מהמטרות שהוגדרו בכתב המינוי המפורט של הוועדה.

7.2. בנוסף, **דבריו של גושן בנושא מודל השליטה הפירמדיאלי (6.2).** תמוהים ביותר, על רקע העובדה שכאמור לעיל כתב המינוי של הוועדה מתייחס מפורשות ל"סוגיית הגבלת השליטה בחברה ציבורית באמצעות מבנה החזקות פירמדיאלי [...] ושימוש בהחזקות צולבות".

7.3. דבריו של גושן המטילים ספק בעייתיות שקיימת בהקשר של קשרי הון-שלטון (6.3), תמוהים כשלעצמם, ובמיוחד לאור הבאתה של ועדת שניסקי כדוגמה להתנהלות תקינה של קשרי הון-שלטון. נזכיר כי דווקא בפרשה זו התגלתה במלוא חומרתה בעיית ההשפעה חסרת הפרופורציה שבעלי ההון שוקדים להפעיל על מקבלי ההחלטות, עד כדי כך ששר האוצר התבטא בנוגע לסוגיית הלחצים באומרו "אנו קרובים לקו האדום שמעברו היכולת שלנו למשול תשתבש".⁷

7.4. ולבסוף, **דבריו של גושן מהם עולה כי כלל לא קיימת בעיית ריכוזיות אשר הרגולציה הקיימת אינה יכולה להתמודד עמה (6.4).** אינם עולים בקנה אחד עם מטרותיה של הוועדה כפי שהוגדרו בכתב המינוי שלה ובדברי מקימה.

הוועדה הוקמה מתוך הנחה כי יש צורך בפתרונות יצירתיים חדשים – חקיקתיים ואחרים – לשם טיפול בבעיה. לשם כך מתכנסת הוועדה לשמוע את עמדתם של נציגי הציבור בנוגע לסוגיות השונות שבתחום פעילותה.

8. יצוין: כאדם פרטי פרופ' גושן זכאי להחזיק בדעות אישיות בנוגע לסוגיות כלכליות וציבוריות. אולם הבעייתיות הינה הדברים נאמרו בהיותו חבר בוועדה אשר טרם סיימה לבחון לעומק את הסוגיות השונות, לשמוע את עמדת הגורמים הרלוונטיים ונציגי הציבור ולגבש את מסקנותיה.

⁶ סבר פלוצקר "בארץ גושן" ידיעות אחרונות (מוסף 7 ימים) 6.5.2011.

⁷ <http://goo.gl/Qah3A>

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في اسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

בהבעת עמדתו הברורה, פרופ' גושן למעשה הכריע מראש בסוגיות שבהן יש להחליט לאחר שמיעת העמדות השונות ועריכת דיון מקיף ומעמיק במסגרת הוועדה. פעולה כזו יוצרת דה-לגיטימציה לפעולת הוועדה ומאיינת את יכולתה לפעול בצורה אובייקטיבית ואפקטיבית.

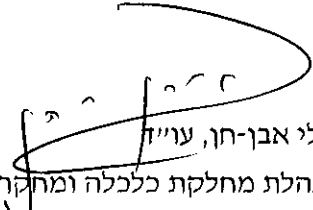
9. בנוסף, בהיותו חבר בוועדה שתפקידה לבחון את "סוגיית השליטה של חברות ריאליות בחברות פיננסיות" ואת "סוגיית הגבלת השליטה בחברה ציבורית באמצעות מבנה החזקות פירמדיאליות" – דומה כי אין זה ראוי שפרופ' גושן יביע בפומבי את העמדה לפיה 'הכל בסדר' ואין בעיה אמיתית שדורשת טיפול החורג מעבר להפעלת כלי הרגולציה הרגילים הפועלים במשק.

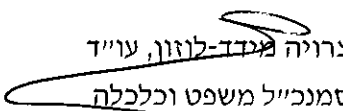
10. מאחר שלפי פרסומים פרופ' גושן סיים את תפקידו בוועדה,⁸ לא נדרש להשפעתן של התבטאויות אלה על תפקודו במסגרתה. עם זאת, התנהלות זו מדגישה את הצורך לבצע את פעילותה של הוועדה בצורה מקצועית ונטולת פניות ואת החובה הציבורית המוטלת על חבריה לפעול באופן חסר פניות ומתוך רצון כן לגבש חוות דעת מקצועית ומנומקת על בסיס כלל העמדות שיובאו בפניה במהלך פעילותה.

11. לסיום נדגיש את חשיבותן של המקצועיות והיושרה הנדרשים לשם טיפול אובייקטיבי ויעיל בסוגיות העומדות על הפרק ובמטרה לקדם את המטרות שנמנו בכתב המינוי של הוועדה – ובראשן הגברת התחרותיות, השליטה של חברות ריאליות בחברות פיננסיות והגבלת השליטה בחברה ציבורית באמצעות מבנה החזקות פירמדיאליות.

12. לתגובתכם המהירה נודה.

בכבוד רב,

נילי אבן-חן, עו"ד
מנהלת מחלקת כלכלה ומחקר

צרויה מנדל-לוזון, עו"ד
סמנכ"ל משפט וכלכלה

⁸ <http://goo.gl/OVuUo>

רח' יפו 208, ירושלים 94383 • מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 • טל: 02-5000073 • פקס: 02-5000076
רח' יפו 208, ירושלים 94383 • תלפקוד: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 • פקס: 02-5000076 • טל: 02-5000073
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: economic@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

בא

בא

שלוש שנים בלבד כיהן פרופ' זוהר גושן כיו"ר רשות ניירות ערך, מוסד הפיקוח בה"א הדיעה של שוק ניירות הערך בישראל. מראה לא מסגיר את עוצמתו: נמדד קומה, שחרור, בעל מכסא גרזני - פרופ' גושן נראה כעוד אחר מהעילויים האקדמיים שיצרה מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, ואו מסרה חינם אין כסף לאקדמיה באמריקה. גדול בניירורק, קטן בירושלים. נישא על כתפיים באוניברסיטאות שמעבר לאוקיינוס, קורבן של תככים וצרות עין בבית.

אלא שרימיו זה חוטא לאמת. עוד טרם מינויו ליו"ר רשות ניירות ערך - ושבו ארצה ממשרה אקדמית יוקרתית מאין כמתה באוניברסיטת קולומביה שבניו-יורק - הלכו המוניטין המקצועי עיים של פרופ' גושן לפניו גם במקומותיה הראשונים ברייקטוריונים ועמד בראש ועדות חשי"כ, יעץ לגופים ולמשרדים והטביע את חותמו על החשיבה והמעשה בתחום הפיקוח על שוק ניירות ערך ועל האופן שבו חברות ישראליות שמוניותיהן נסחרות בבורסה מנהלות את עצמן. הסכמתו לקבל את המשרה בינואר 2008, בפתח המשבר הפיננסי הגדול, נתקבלה אז בא"י נחת רווחה: שחקן חיוק מהליגה הבינלאומית ירד למגרש כרי להגן על השער החשוף.

והוא הגן. בתום שלוש שנות כהונה משאיר אחריו פרופ' גושן מבנה חרש, מדרוני, מתקדם ורבי עוצמה, שיועודו הגנה על המשקיעים כשוקי ההון. הוא פעל כרגולטור פריאקטיבי שאינו ממתין להתפתחויות הירות אטון, אלא יוצא לקראתן כדי לסכלן. בסתיו 2008 הציע שורה של צעדים מרחיקי לכת לבלית המפורסות בישראל: חלקם יצאו אל הפועל, חלקם האחר הושהו והפך ללא נחויץ.

"בחוכמה שלאחר מעשה", אמר לי בשיחה, "באים עכשיו אנשים ואומרים: הנה ניצלנו מה" משבר בלי לחיות אצבע, בלי לעשות כלום. ואני עונה: ניצלנו כי משהו אחר, הבנקים המרכזיים ומשרדי האוצר של המדינות המפותחות הגידולות, עשה את המלאכה והציל את הכלכלה העולמית. ההצלחה שלנו באה מחוץ ולא מצדדי קה את אי העשייה הישראלית. הממשלה סמכה על נסים ועל המול".

אכל פרופ' גושן בהחלט לא סומך על המול.

הכל בזכות אמא

"נולדתי לפני 49 שנים ביישוב אליכו, כשני קילומטרים מדרום לתרדיה, מגולל פרופ' גושן בפניו, לדאשונה בפומבי, את מסכת חייו יוצאת הרופן. "הייתה זו מעברה של עולי תימן, שהפכה לשיכון. הריי עלו לארץ במבצע מרכזי הקסמים. היינו המישה ילדים: שלוש אחיות בוגרות ממני ואחי, הצעיר ממני".

צילומים: מל שחר

בבד פלוצקר

16:35 17:40

עידית שאלון 17/11

בית ההשקעות מסגות. שינוי כללי המשחק

על פרשת מסגות

הפרשת מסגות היא פרשת מסגות... פרשת מסגות היא פרשת מסגות... פרשת מסגות היא פרשת מסגות...

על האפליה העדתית

החשודים בפרשת מסגות... האפליה העדתית היא אפליה... האפליה העדתית היא אפליה...

09:00 10:05 11:10 12:15 13:20 14:25 15:30 16:35 17:40

ניתן ופרוצדור רדך: הקים את בית המשפט הכלכלי ויצר את מנגנון הענישה המינהלית לית המידית כתחליף ראוי להליך פלילי איטי, מסורבל ותובעני. הוא התעקש על שקיפות מרבית ברוחות של חברות בורר סאיות, הקים מערכת מודיעין מן המשוך כללות בעולם וכפה על חברות בורסאיות תקני דיווח מחמירים. הוא עשה סדר בענף הפועל של הערכות שווי של נכסים ופעל ללא לאות לדמוקרטיזציה של הממשל התאגידי, על ידי חיזוק כוחה והשפעתה על האסיפה הכללית של בעלי המניות.

פרופ' גושן שינה את כללי המשחק בקי טעים מרכזיים של שוק ניירות ערך. באמצעות חקירות, העמדה לדיון וקנסות הוא צרב בתודעתם של מנהלים כתי השקעות נורמות חדשות של אחריות אישית. הוא נלחם בגול המיעוט על ידי הרכב והעמיד על מכלול הנושאים הללו מוכן ומזומן פרופ' גושן לשוחה בהרחבה. אבל על גושא אחר הוא מהסס לרבר: האפליה על רקע עדתי. הוא 02 באינחוח, לא בטוח אם לפרוק את מה שרובץ על לבו. "עובד", הוא אומר לי, "אני לא רוצה ללכת לשם" - כלומר לפינת המ' קופחים והמתלוננים. אך לא איש כמותו יתחמק. "האפליה העדתית", הוא אומר לב' טוך, "לובשת צורות רבות, אך היא עוברת קיימת גם בישראל 2011". עובדה קיימת? הבט בעצמך: רגולטור, פרופסור, מהאנשים החשובים במדינה, מושא קנאתם ופחדם של רבים. איפה האפליה? "אני יודע שמשמשים כי כדי להוכיח שבישראל אין אפליה. 'התימני גושן', הם אומרים, 'הגיע לשיא, הוא פרופסור באוניברסיטאות, הוא ממויך במשרה הכי חזקה בשוק, אני כופר בטענה זו. אינני הוכחה לאי-קיומה של אפליה בישראל. אני הוכחה לכך שלמרות האפליה אפשר להצ' לית, אם המופלים מוכנים להקדיש ולהאז' מן הרבה יותר מישראלים ממוצע אחר. אני היוצא מהכלל, לא הכלל. מי שנוגד בדימו' נה או בקריית שמונה הייב להתגבר על מכ' שולים, שלא עומרים ברכשם של מי שנוגדו בצפון תל-אביב. זה ההבדל בין לרוץ מאה מטר לבין לרוץ מאה מטר ריצת מכשולים". אבל זו אפליה מעמדת, לא עדתית.

האוניברסיטה העברית הודרה, ואני נכ' נסתי בשעריה. השנה הייתה 1983."

בין עיקר לספל

הסטרנד זוהר גושן סיים לימודי מש' פטים בהצטיינות והתקבל לסטא' אצל נשיא בית המשפט העליון דאז, מאיר שמגר. איש מרהים", הוא אומר עליו. אבל כשם שלא החל בקריירה של מה' נדס אלקטרוניקה, כך גם לא נמשך אחרי קריירה של עורך דין: זה שיעמם אותו. ב' 1989, כולו בן 28, התקבל ללימודי דוקטור' רט בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת ייל היוקרתית בארה"ב. שנתיים אחר כך זכה בתואר, אחרי שכתב את עבודת הדוק' טורט בעשרה חורשים בלבד. חזק מניסיון החיים ("מהממצות והמציים שלי", אומר גושן, "למדתי להבחין בין עיקר לספל ובין רימוי לאמת"), צבר אז גושן עוד תכונת אופי המגדירה אותו עד היום: גוז' קונפורמיים - חשיבה מחוץ לכלוב הנעול של מה שאופנת' ומקיבל ופופולרי. למגינת לבם של לא מעטים, בשלוש שנות כהונתו ברשות ניירות ערך לא השי' תמש פרופ' גושן בלקטיקון הביטויים המעי' צבים באחריונה את השיח הכלכלי בארץ. לא "טייקאפים", לא "הוז' שלטון", לא "דיכוינות". הוא תוביל והביא לק' סיום רטרומות מהפכ'

תוותר, אל תרים ידיים, הלך אחריי והאיר את דרכי בכל נקודות המפנה של חיי. אבל היא רצתה שאהיה רב. הקריירה המקצועית והאקדמית שלי לא סיפקה אותה: הספר למידע עמדה תחושת הכישלון. שנתיים לפני מותה הומנת' אותה לאחת ההרצאות שלי בדני' חברות. היא לא הבינה על מה ריביתך, אך ראתה את אולם ההרצאות המלא וגרוש בסטרונגטיות ובסטורנטים, ראתה את הכבוד שרחשו לי, את עומק ההקשבה, ובסיום אמרה לי: 'כנני, אמנם לא נהיית רב, אבל זה קרוב'. כך הורירה ממני אמי את את הבישולון. לימים סיפרתי על כך לקהל הרב שבא להאזין להרצאתי הפומבית באוניברסיטת קולומביה, בטקס קבלת פרס המרצה המצטיין". אמך רצתה שתהיה רב, אתה רצית להיות מהנדס? "אחרי עויבת הישיבה התגייסתי לצה"ל וישרתי כטכנאי אלקטרוניקה במורייעין של חיל האוויר. אהבתי מאוד את הגוזב, ועם השחרור מהצבא המש' כתי להתמקצע והייתי למומחה לתיווך, ציור רפואי מתקדם. הריווחתי יפה מאוד, חייתי חיים טובים ונרשמתי ללמוד הב' דסה בטכניון. במקביל נרשמתי גם לפ' קולטה למשפטים באוניברסיטה העברית ואמרת לי לעצמי, אלך ללמוד במוסד שבי' שלח אליי ראשון את התשובה החיובית.

הייתם בעניין? "כוא נאמר שהמצב הכלכלי היה הלש. אמי ולי, שנפטרה לפני חשע שנים, עברה במפעל 'הור לבן' ובכתי אריזה לתפוחים. פרולטרית אמיתית. אבי עבד במסגרות, נפצע במצע סיני וקיבל מהמדינה זיכיון להפעיל מכולת ביישוב. כסף קטן". ואתה, מה רצית להיות כשתהיה גדול? אני מניח שלא פרופסור למשפט כלכלי. "מש לא. רציתי לעבוד באלקטרוניקה. למדתי בישיבה המקצועית 'קריית נוער' בבית-וגן בירושלים. אמי שלחה אותי לשם אחרי בית ספר עממי; באליון לא התקדם לשום מקום, אמרה. היא הקפידה לעבוד יום יום על שיעורי הבית שלי. רק בכיתה ח' נתי גלה לי סוד: היא לא ידעה קרוא וכתוב. אבל אינטואיטיבית הבינה שאפשר מפניהוועשה את שיעורי' במלואם. בהמשך למדה עברית בסטי'ר, כדי לקרוא תפילות מסירה. "המפגש עם התלמידים בישיבה הפיל אותי תחילה על הקרשים. אחרי שבועיים השתכנעתי שקיים פער עמוק בין מה שהם ידעו לבין מה שלימדו אותי בבית הספר באליון. לא רק שלא ידעתי את התשובות לשאלות ששאלו המורים, גם לא הבנתי את השאלות. אריתי את חפצי הרלים למינורה וחורתי הביתה. אבי ואחיותי קיבלו אותי כשימפתי, אבל לא הם קבעו בבית. אמי קבעה. היא אמרה עליי לפרוק את המינורה נתנה לי 50 גרם שוקולד ושילחה אותי חזרה לישיבה. 'קשה לך? תתגר', אמרה. בכיתי והתגברתי. מדי לילה, אחרי כיבו האורות בשעה עשר, הייתי יורד למקלט, עוטף את עצמי בעמיל ומשלים את החסר בלימודי'. לא נשארת בישיבה? התמקרת? "בסוף התיכון החלטתי לפרוש מהישיבה. עו או הייתי אבדך ממוצע, מאז אינני דתי. זו הייתה ישיבה חרדית, כולקה אפילו אנטי-ציונית, שמטבע הדברים כפחה מש' מתע מחשבתית מחולטת על תלמידיה. בסוף כיתה י"ב מררתי באותה הכפיה, לא יכולתי לשאתה. התחלתי לקרוא חומר חילוני, אימנתי יותר ויותר מנהגים 'אמרי' חיים וגיבסתי לעצמי מחשבות ותוכנות על העולם שחרגו מעבר למותר במקום מה סגור. הבנתי שהאלוהים שלי הוא לא אלוהים דתי, ולכן אינני דתי". אתה מרבה לספר על אמך. "כי אני הייב לה הכל. הציוני שלה: אל

גם וגם. שורש האפליה בחינוך, ולכן היא עדיין רחוקה מלהיעלם. הפערים בהשקעה בחינוך בישראל עדיין עצומים. המדינה משקיעה בתלמיד בידור המישית ממה שהיא משקיעה בתלמיד בתל"א, ובמקום להפוך כל המחקרים הרי מעידים על קשר מובהק בין רמת ההשכלה לרמת ההשקעה. רמת ההשכלה טובה מכתיבה הכנסה טובה. הממשלה עושה קמפיין כדי לצמצם את פערי החינוך? לא, ממש לא."

לדעתו מתי ילכח?

לאחר פרישתו מראשות רשות ניירות ערך, פרופ' גושן נשאל לגבי בריחה האקדמית אנו (גם מחליפי וממלצו של גושן, פרופ' שמואל האור, מגיע משם) ובאובייקטיביות קולומביה? דיני הברות, דיני ניירות ערך, הגבלים עסקיים ועוד. "הפקולטה למשפטים בקולומביה מאוד אודדת את ישראל", הוא אומר לי. למה אתה פורש עכשיו, כשנתיים לפני תום הקניציה?

"תפקיד הור"ר של רשות ניירות ערך מסיכן כמובן שאפשר להתאהב בו. יש בו הרבה עוצמה, כבוד ופרסום, יש הרבה תנופה שמסביר. אתה עלול להתבלבל ולרמיון שאתה חשוב מתפקיד. לכן צריך לדעת מתי ללכת, ואני חושב שאני מסיים כרוך בומר".

אתה לבסוף נתקל בתהייה: מה מחפשת הפקולטה למשפטים באחת האוניברסיטאות האליטיסטיות של אמריקה אצל פרופסור ישראלי? התקיימה הבלבול בשתי המדינות הרי לא היה.

"בוא ואנסח את שאלתך מחדש: למה שאוניברסיטת קולומביה תיתן לתמינה נמוך קומה שמוצאו מאליבין, הורכר אנג' לית במבטא של סאראט, ללמד דיני הברות אמריקאיות לתלמידים אמריקאים? תשובתי: אם אתה מבין נכון ולעומק איך פועלת חברה, מה התהליכים העסקיים והכלכליים המתחוללים בה ולאילו צרכים נחקקו חוקי החברות השונים, אתה מצוי בהם באותה המידה כניו יורק ובקריית אונו".

ובכל זאת, מוקד הפעילות של רשות ניירות ערך אצלנו ובאמריקה שונה. נכון, בארצות הברית מוקד הפעילות של רשויות הפיקוח הוא התמודדות עם שלטון המנהלים, ולא בישראל - התמודדות עם בעלי השליטה היחידים."

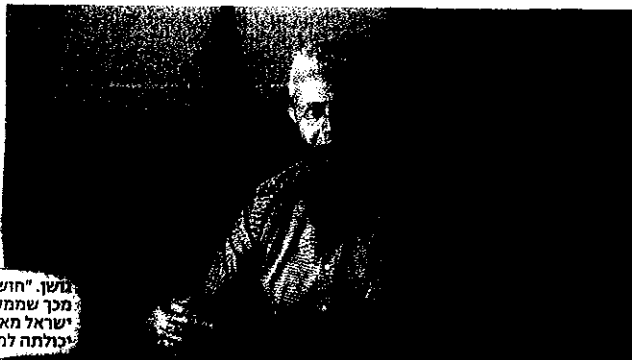
ומה יותר גרוע, כשהמנהלים שולטים בקנסות או בשלשומים בו אנשים המחזיקים ברוב המניות?

"אין הכרעה חריגה משמעותית בשאלה מה יותר בעייתי. זה תלוי בנורמים רבים".

תשובתך מפתיעה. בישראל 2011 רלוונט הרעה שפוזר השליטה בחברה בהרפאות עדיף על ריכוזיה. הברית אחזקה השולטת בחברות בנות ובחברות נבדות מייבאות אמריקה היות אם כל הטאת.

"והטענה לא נכונה. כשיש בעל שליטה בחברה, הוא יכול לחלוב את החברה לטובתו האישית. על הרגולטורים, על רשויות ניירות הערך, למנוע זאת ממנו. כשאין בעל שליטה - מי שבעצם שולט הם המנהלים, והם יכולים לחלוב את החברה, ושוב מוטלת על רשויות ניירות הערך החובה להתערב ולמנוע זאת. בחברה בורסאית אמריקאית, שמנייתיה מפורזות בין גופי השקעה שונים, רי החוקים באחר עדי שני אחוזים מהחון כדי לשלוט. לשלוט לנצח, אם הדיקטטוריון מאשר הסדרים המונעים עם הליכה למעשה השולטות עינות. אם רשות ניירות הערך בוחן את השקעה - מונח לא כבוד ששכנס לאחריה לשיח שלני - אמריקה היא ביהו".

"כשרשויות הפיקוח והרגולציה פועלות נכון, החליבה לא אפשרית, לא על ידי בעלי השליטה ולא על ידי המנהלים. הראשונים הם מוכנים או לשלם פרמיה על שלטונם בחברה, כי הוא לא מקנה להם טובות הנאה אישיות, והמנהלים לא יכולים לנהוג בעסק

פרופ' גושן. "חושש רק מכך שממשלת ישראל מאבדת את יכולתה לחשוב"

ועווע ל-120 מיליארד שקל חסכונות ציבור שפסגות מנהלת. התברה שילמה קנס גבוה - 150 מיליון שקל. האנשים שביצעו כפועל את העבירות המיוחסות להם והמנהלים האחרים עליהם ועל בית המשפט הרוחקי מניהול, והחלטת לה גיש נגדם כתבי אישום פליליים. בכפוף לשימוע, כמובן."

לתפיסתך, דין פרוטה בדין מאה? "לא. לא תמיד. תאר לעצמך חברה שבה המנכ"ל משתמש בידועין במידע פנים כדי להרוויח בניגוד לחוק סכומי עתק במניות וגם מפספט על כך עם מכירתו, והיא הולכת בעקבותיו, קונה מניה ומר ויחה 1,000 שקל. ברור שנגד המנכ"ל יינקטו הליכי אישום וענישה פליליים. אבל את המזכירה לא נגרור לבית המשפט: היא תעמוד בפני ועדה לענישה מנהלית, תחזיר את הכסף ותקבל קנס כלשהו. ריבוי הכלים יאפשר את מגוון התגובות ואת האיוון ביניהן".

בשמרניים על שחיתות, לא מתכוונים בחברה לעבירות פליליות או אפילו מינהליות. גם שפר מפורק הוא סוג של שחיתות.

"השכר הגבוה שמקבלים 200 מנהלים בכירים בחברות הרשומות בבורסה הוא סיפה כיום ההכנסות הפרטיות בישראל, ולכן אינו בעיה מקרוכלכלית. זו בעיה מוסרית, זו התנהגות של רסן ומנקרת עיניים, המעצימה את תחושת הפער. אבל האמצעי הנכון להיאבק בה אינו חקיקת זקק שיסמך פקוד ממשלתי לק בוע את גובה השכר המרבי בשקלים שטר תר יהיה להכרת לשלם. לכך אני מתנגד וד"ר משמעותי. ההשלכות של חקיקה כזו עלולות להיות שליליות מאוד: העיוותים שייצורו יהיו גורמים מהבעיות הקיימות. "רגולטורים עלינו להיות מוטרדים ממצב שבו בעל שליטה בחברה, המרכז בידיו מחזיק או אפילו רק רבע מהמניות, מוכן לשלם למנהל שטר פנטסטי כדי שימנהל יפוך לעושה רבדו וישים בראש מעייניו את האינטרס של בעל השליטה. כדי לסכל את האפשרות המיטוטנת הוא, צריך לאפשר לכלל ציבור המשקיעים במניות החברה להשמיע את דברו ולהשמיע את השפעתו על שטר

ההון משפיע על השלטון בישראל לא יחזו ולא יותר מכפי שהוא משפיע במדינות מערביות אחרות. זה סיפור שמוצר באמצעי תקשורת שיש להם אג'נדה. הם אומרים שאם יש לך בתי קניין בחוץ לארץ, אתה לא יכול?"

על משרתו בארה"ב:

"למה שאוניברסיטת קולומביה תיתן לתינוק נמוך קומה שמוצאו ממושב אליבין, הדרון אנגלית במבטא של סאדאט, ללמד דיני חנו? אמריקאיים לתלמידים אמריקאים? אם אתה מבין לעומק לאילו צרכים נחקקו חוקי החברות ואתה מצוי בהם בניו יורק ונמו בקריית אונו?"

על יחסי הון-שלטון:

"ההון משפיע על השלטון בישראל לא יחזו ולא יותר מכפי שהוא משפיע במדינות מערביות אחרות. זה סיפור שמוצר באמצעי תקשורת שיש להם אג'נדה. הם אומרים שאם יש לך בתי קניין בחוץ לארץ, אתה לא יכול?"

09:00 10:05 11:10 12:15 13:20 14:25 15:30 16:35 17:40

איך הישש שהגזמת? האם לא הענקת יותר מדי מפתחות לגוף שעמדת בראשו? הרי מי שיבואו אחר כך עלולים לנצל לדעה את הכוח הזה.

"כל הכלים שמנית נועדו להשיג הרח"ע, להגן על האינטרסים של הציבור הרחב, לסכל מניפולציות בשוק ניירות הערך, להבטיח שקיפות מרבית ולמנוע ענייני דין. עבדינו כבר הפנימו את העובדה שאם אנחנו לא מתדפקים כבוד על דלתותיהם - זה לא משום שאיננו יודעים, אלא משום שהחלטנו להכות עור. מערכת המודיעין שלנו מעולה, מהמשוכללות בעולם, אך ישנן חקירות המתמשכות יותר משנה. אני גאה ברמת ההרתעה שיש לרשות היום".

בפרשת בית ההשקעות "שפנות", חשפה הרשות לפני יותר משנה עבירות המיו רות על חוקי ניירות ערך, מניפולציות אמורות שהבינו עשרות מיליוני שקלים של רווח מופקס. החשיפה הייתה את דעת הקהל בפרעם ברוב ביהו. כל שוק החון מורשע, כל המגזר העסקי מורשע, אמרו הישראליים.

"זה ממש לא נכון. נורמות שמירת החוק כמגזר העסקי בארץ טובות. 95 אחוז מאני רשי העסקים בישראל הוגנים, עוברים קשה על הניצנים להרוויח רק ביושר. חמשת האחוזים הנותרים מרעילים את הברא. "בתק תקדיה בבית ההשקעות פסגות התלבטתי איכותית. הייתי צריך להכריז בין אינטרסים ציבוריים מתנגשים, בין הברות עה ליציבות. בסופו של דבר בחרנו, רשת ניירות ערך ופיקולטות המדינה, במחילת ענישה המורכבת מאלמנטים שונים, כל

כאילו הוא ירשע סכתא שלהם". אתה חבר בוועדת התחרותיות שהקים ראש הממשלה ושהייתה אמורה להקרא תחילה ועדת הירכויות. האם תופעת הירכויות קיימת במשק הישראלי?

"כשבילי זה בין היתר, הוקמה הוועדה: כדי לבחון בחינה מדינית וכלי הנחות מראש אם בכלל היריבו על ריכוזיות מסתמך על מצב עובדתי, או על איזה סדר יום מומצא שמוכיל חלק מהתקשורת. עוד כטרם נתתי את הסכמתי לשמש יור"ר רשות ניירות ערך, עמדתו בראש ועדה שהמליצה על דרכים לשינוי יסודי כממשל של התאגידים בישראל, כדי לסכל ניצול לדעה של כוח המצוי בדין נושאי המשרות ובעלי השליטה. כשי לוש שנות כהונתי פעלתי נמרצות ליישום ההמלצות, גלי קשר למנהל "ירכויות".

דין התרופות והמחלות

להשגת יעדי השתמש פרופ' גושן בנכס כלתי קוננוציונלי: סמכות מקצועית. רק סמכות מקצועית. כגולות הכותרת של כהונתו הוא רואה את הקמתה של מחלקה כלכלית בבית המשפט המחוז בתל"א, וב"בית משפט בלכלי" ואת הקניקה החישה המאפשרת לרשות ניירות ערך להניע ע"י ריינים בהטלת עיצומים ועונשים מינהליים אחרים - כלי להעמידים למשפט פלילי. העוצמה הרגולטורית של רשות ניירות ערך כיום עולה עשרות מונים על זו של כל רגולטור אחר במשק הישראלי. הרשות פוסט גישה בולשת, חקיקת, מעמדה לדין פנימי, שופטת ומוציאה לפועל את פסקי דינה.